

Література:

1. *Доклад ЮНЕСКО по науке: на пути к 2030 году. Резюме.* 2015. Издательство ЮНЕСКО. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000235407_gus

2. *Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України:* схвалено Постановою Верховної Ради України від 13 липня 1999 року № 916-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 37. Ст. 336.

3. *Конституція України:* прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ЩОДО НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Легеца Є. О.

доктор юридичних наук,

професор кафедри адміністративного та митного права

Університету митної справи та фінансів

м. Дніпро, Україна

Адміністративні послуги є однією з «вразливих» сфер у взаємозв'язках «громадянин-держава», «юридична особа-держава». Громадяни вимагають від суб'єкта надання адміністративних послуг здійснення належної якості владних повноважень для набуття, зміни чи припинення своїх прав та обов'язків. Таким чином, важливим є не просто отримання довідки, свідоцтва, а й мінімум часу на їх отримання, простота подачі відповідних документів, мінімальна кількість візитів та «гаiania» часу в чергах, максимальне наближення до місця проживання отримувачів послуг, а також, повага та ввічливість державного службовця, що здійснює прийом [1].

Теоретичним і практичним аспектам надання суб'єктами публічної адміністрації адміністративних послуг у різних галузях права присвятили свої праці значна кількість вчених, зокрема: В. Б. Аверьянов, В. М. Бевзенко, Ю. П. Битяк, О. В. Джафарова, В. К. Колпаков, тощо.

За організаційно-правовим рівнем Конституція України виділяє такі види органів виконавчої влади:

1) вищий орган у системі органів виконавчої влади – Кабінет Міністрів України;

2) центральні органи виконавчої влади – міністерства та інші органи;

3) місцеві органи виконавчої влади – обласні (Київська і Севастопольська міські), районні державні адміністрації. Слід визнати, що конституційне визначення згаданих вище видів органів означає лише те, що існування даних видів є обов'язковим для системи органів виконавчої влади в Україні. Водночас зміст Конституції не виключає можливості існування додаткових (звичайно, за тим самим критерієм) видів органів виконавчої влади, що посідали б місце поряд (чи поміж) зі згаданими видами [2].

Загалом, Україна наразі долає шлях реформування системи надання адміністративних послуг. Так, низка органів місцевого самоврядування в обласних центрах ініціювала створення різного роду «єдині вікна», такі як реєстраційні палати, дозвільні офіси, де громадяни можуть з мінімальною витратою часу та мінімальною кількістю контактів з державних службовців отримати необхідні адміністративні послуги, за надання яких відповідають виконавчі комітети міських рад (структурні підрозділи). Такі ініціативи продемонстрували, що якість адміністративних послуг, наданих за допомогою «єдиних вікон» є достатньо високою, а швидкість отримання послуг зросла.

З урахуванням результатів наукових та соціологічних досліджень основними корупційними ризиками у сфері надання адміністративних послуг можна назвати:

- 1) загальну складність процедури надання адміністративних послуг;
- 2) необґрунтовано великі строки надання окремих адміністративних послуг;
- 3) брак інформації про процедуру надання адміністративних послуг;
- 4) обмежений доступ до адміністративних органів, що надають послуги (обмежений час прийому, черги тощо).

В контрольно-наглядовій сфері основними корупційними ризиками визнано:

- 1) необґрунтовано широкі втручальні повноваження багатьох адміністративних органів щодо припинення/заборони діяльності (зокрема, суб'єктів господарювання);
- 2) існування в деяких адміністративних органів необґрунтованих повноважень щодо проведення перевірок («на місці») («на об'єкті»);
- 3) спрямованість діяльності контрольно-наглядових органів на покарання, а не на усунення порушень або їх попередження.

Корупція являє собою явище, що проявляється у навмисному використанні свого службового становища представниками державної

влади для протиправного отримання майнових та немайнових благ та переваг у будь-якій формі, а також у підкупі державних службовців.

Виходячи з наведеного визначення поняття корупції, під корупційними ризиками для цілей даного дослідження пропонується розуміти правові, організаційні та інші фактори та причини, які породжують, «стимулюють» корупцію у сферах надання адміністративних послуг та контрольно-наглядовій діяльності держави [1].

Законом України «Про адміністративні послуги» визначено, що адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [2].

Під «контрольно-наглядовою» діяльністю держави розуміємо такі втручальні провадження, які здійснюються за ініціативою адміністративного органу і полягають у встановленні (перевірці) відповідності певної діяльності (поведінки) приватної особи вимогам закону, а у випадку виявлення порушень – у застосуванні адміністративних стягнень.

Можна виділити наступні основні корупційні ризики інституційно-функціонального характеру в системі публічної адміністрації України:

1) поєднання в одному органі виконавчої влади функцій з вироблення політики та нормотворчості з функціями поточного адміністрування (у т.ч. надання адміністративних послуг та контрольно-наглядової діяльності). Така практика породжує проблеми підзаконної нормотворчості, зокрема: коли органи виконавчої влади, що мають у своїй діяльності застосовувати законодавство, самостійно розробляють законодавство «під себе», керуючись власними корпоративними інтересами. Як приклад, нормативні акти, що застосовують податкові органи розробляються не Міністерством фінансів, а самою Державною податковою адміністрацією.

2) поєднання в одній інституції (одному органі) функцій з надання адміністративних послуг і контрольно-наглядових (інспекційних) функцій.

Зменшенню цього ризику сприятиме інституційне (організаційне) розмежування функцій з надання адміністративних послуг та контрольно-наглядових функцій. Це, на нашу думку, підвищить об'єктивність розгляду адміністративних справ адміністративними органами, а також сприятиме виявленню випадків незаконних дій інших адміністративних органів.

Для України велике значення має стан виконання та результативність упровадження пакету антикорупційних реформ, зокрема ефективність запобігання корупції у сфері надання адміністративних послуг.

Таким чином рекомендуємо:

1. Забезпечити на інституційному рівні розмежування політичних та адміністративних функцій.
2. Припинити практику «розширення» повноважень органів публічної адміністрації шляхом підзаконної нормотворчості.
3. Інституційно-розмежовувати функції з надання адміністративних послуг та контрольної-наглядової (інспекційної) діяльності.
4. Здійснити реформування публічної адміністрації та забезпечити проведення на її основі системної реформи.
5. Постійно удосконалювати законодавство, орієнтуючись на його спрощення та систематизацію.
6. Особливу увагу приділяти правовому регулюванню процедурних аспектів відносин публічної адміністрації з приватними особами, і в цій частині забезпечити якнайшвидше ухвалення Адміністративно-процедурного кодексу України [4].

Література:

1. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки. Відомості Верховної Ради. 2014. № 46.
2. Про адміністративні послуги. Закон України. Відомості Верховної Ради. 2013. № 32.
3. Лєгеза Є. О. Діяльність суб'єктів публічної адміністрації щодо надання публічних послуг: проблемні питання та шляхи їх вирішення. *ScienceRise. Juridical Science*. 2018. № 2. С. 8–15. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/srjusc_2018_2_4.
4. Коліушко Ігор, Тимошук Віктор, Банчук Олександр та ін. Корупційні ризики надання адміністративних послуг та контрольної-наглядової діяльності в Україні. Центр політико-правових реформ, Фонд «Демократичні ініціативи». К. : Москаленко О.М. ФОП, 2009. 196 с.